

REGÉLŐ.

Pesten csötörtökön februarius 23^{kán} 1837.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ELBESZÉLÉS.

En és Arran Julia.

(Angol Novella.)

Olly setét volt, midőn az oxfordi stage-coach-ba felleptem, melly Piccadillyból indult-el, hogy meg sem különböztethetém, van-e uti társom vagy nincs. Jól észrevettem ugyan, hogy az átelleni szegletben van valami: de a' lámpának kétes világa nem hagyá megismer-nem, valljon uti tarisznya, felruha, vagy éppen egy pakéta emberhús volna-e. Minthogy ez iránt tisztába akarék jönni, hangos szóval né-melley észrevételt kezdék tenni, mellyekre szükségképpen kellett volna feleletnek következní, ha ama lény valóban valami emberi volt volna. Mivel azonban felelet nem jött, nem sokat tréfáltam, hanem megragadám azt, mit ruha-batunak tarték, és a' kocsifenékre akarám vet-ni, hogy lábaimat jobban kiterjeszthessem. Azonban ellentállást tapasztalék, mi értesite, hogy csalódtam. De ez csak a' súlynak ellentállása volt, tettegesség nem vala tapasztalható; 's mivel a' hallgatás folyvást tarta, azon rémitő gondolat ötlék eszembe, hogy ez talán valamelly holt test lehet, melly, mint nekem beszélték, egy helyről a' másakra hordoztatik kocsin, mintha utazó volna. Az éj és setétség hihetőleg erre azért választatott, hogy e' büntetésre méltó kereskedést előmozditsa; — így tehát még nem értük-el a' knightsbridge-i kaszárnyát (mert az egész időköz csak néhány percznyire terjedett), midőn egészen elhittem, hogy uti társam valamelly halott lehet. Már előttem látám hideg halvány arczát, 's félelmem annyira nőtt, hogy eltökélém a' legelső megszállásnál, minden hideg ellenére is, belső helyemnek felcserélendését az imperiale-on. — Mi sem könnyebb, mint barátok és boros poharak közt illyesmi felől tréfálódzni. De bizonyithatom, hogy egészen más az, ha minket hideg, magányos és komor éji órákban illyes gondolatok foglalnak-el. Csak azonaggodalóm, hogy magamat a' világ csufolódásának teszem-ki (melly világ

azonban csak a' conductor és kocsisból állott), tartóztatott a' kocsit megállításától, 's ülésének azonnal felcserélésétől.

Midőn illetően elmékedéseknek, melyek nem a' kellemesekhez tartoznak, engedém oda magamat, a' kocsi egyet zökkent, 's térdemre valami nehéz esett volt. Első pillanatban némileg elkiáltam magamat, 's úgy tetszik, már a' kocsi-ablakon akartam kiugrani, mert véltem, hogy uti társam elszakasztá a' köteleket, melyekkel le volt kötözve, mivel már most lábainkkal öszveérve ülénk a' kocsiban. Kezemet kinyújtani nem mertem, félvén, nehogy a' meredt tagokat illessem, 's nem tudom, fekete ábrándjaim nem változtak volna-e valódi örültséggé, ha a' lény, mely engem annyira rémített, egyszerre ritka, hegyes, és kellemetlen hangon így fel nem szállal vala: 'tehát valahára kiértünk Londonból. Bátorodom-e, uram, kérdezni, mért az ördögbe taposott eddig rajtam annyit uraságod?'

„Uram — felelék álmélkodva ugyan, de vigasztaló lélekzéssel — mit akar azon taposás alatt érteni?'

„Mit akarok érteni uram? — Azt, hogy egy gentleman felől megfoghatlan, hogy azon pillanatban, midőn valamely kocsiba lép, egy másik gentleman-t, mint uraságod cselekvé, erővel a' kocsifenekre akar vetni. Uram, az én teoriám' —

„Bizonyossá teszem az urat, hogy a' setétségben, 's uraságodnak makacs hallgatása mellett semmiképp sem tudhatám, hogy uti társam van.“

„Hallgatásom, uram? Ugy gondolom, hogy hallgatnom kellett. Soha sem kell beszélni, míg a' kövezeten járunk. Theoriám azt tartja, hogy azon embernek, ki mással beszél, mi előtt Kensingtonba ért, szükségképpen igen gyenge ítélő tehetséggel kell birnia.“

„Vezem észre, uram, hogy nem igen hajlandó udvariásnak lenni.“

„Én pedig nem látom által, mi gerjeszthetne bennem udvariasságot az iránt, ki rajtam, mint valamely régi szőnyegen, tapos.“

„Hogy az igazságot megvalljam, én az urat uti tarisznyának tartám. Engedje tehát, hogy azért megkövessem az urat, 's jó éjszakát mondhassak, mert szándékom Oxfordig egyet jót alunni.“

„Semmi esetre; — kiálta uti társam — ha illy iszonyú setét nem volna, megszorítánám uraságod kezét bizonyságul, hogy megbocsájtók: de mi alunni készülő ötletét illeti, meg kell vallanom, hogy ez igen illetlen az urtól. Hát alunni akar, midőn én ülök az urral a' kocsiban? — Az én teoriám, uram“ —

„Valóban, az ur nem nagy tisztelettel beszél ideámról.“

„Hát mért tegyem azt? — Ideák! — Nem is hiszem, hogy az urnak ideáji volnának. Millyenek azok, kékek, zöldek, vagy szürkék. Szeretném őket egyszer látni. Van-e végök?”

„Nincs, de van ujjok, mellyeknek e’ pillanatban nagy kedvök volna egy impertinens embert kevéssé orránál fogva ránczigálni.”

„Rólam beszél az ur? o Plato, o Aristoteles! Tehát azt kellett megélnem, hogy engem impertinens embernek nevezzenek? De én nem háborodtam fel; mit sem féljen az ur. Az én theoriám, uram, az, hogy setétben az emberek nem igen jól láthatják egymást.

„Valóban? Ezt már nekem is mondták.”

„S ez tökélyesen megmagyarázza azon mellékszót, melylyel az ur engem megtisztelt.”

„De ha az ember egymást nem látja is, legalább hallja.”

„Ez egészen más. Mennyire meglepetnék az ur, ha nevemet hallaná! Szinte nevetek, ha uraságod zavarodására gondolok. De e’ büntetés kemény volna.”

„Az ur igen kegyes!”

„Ha csufolódik az ur, tehát meg kell mondanom, ki vagyok, ’s akkor megszegyenülése elmaradhatlan.”

„Elég szerencse reám nézve, hogy uraságod új theoriájának ellenére a’ setétség nem engedi, hogy pirulásomat láthassa.”

„Emlékezni fog az ur, hogy taszítással kezdett alkalmatlankodni.”

„Eltalálta, uram.”

„Azután orr-ránczigálással fenyegetett.”

„Csak tovább, uram!”

„Majd ismét impertinens embernek nevezett. Erre is fog talán emlékezni?”

„Tökélyesen.”

„No tehát tudja-meg az ur, hogy ezt mind Flopp Olynth Oliver doctoron követé-el, sz. János collegiuma egyik első tagján, ’s a’ reciprocitások és dissonanczok theoriájának szerzőjén! — Bezeg hogy érzi most az ur magát?”

„Igen jól; becsületemre mondhatom!”

„Azt nem hiszem. Szava remegésén veszem észre, hogy a’ tisztelet és álmélkodás egészen elfogá az urat: de bátorodjék-fel; ígérem, hogy senkinek sem mondom-meg, milly illetlenül és nevetségesen viselé magát.”

„Hallja jól Flopp doctor ur, vagy hogy is hívják, és jegyezze-meg magának, hogy, ha kifejezéseit óvakodóbban nem választja, ugy az urat azonnal lábaimmal taszitom-ki a’ kocsiból.”

„Igazságos ég! ez mindig rosszabbul megy! Fialat ember! milly lélekismereti marczonglást szerez magának! Mit fognak a’ későbbi szá-

zadok ahhoz mondani, hogy a' theoriák szerzőjével egy ismeretlen ily gyalázatosan bánt? Az urnak öngyilkolást kell majd elkövetnie, ha előbeszédembe e' történetről csak egy szócskát is iktatnék. Az én theoriám az, hogy az öngyilkosság —

„Nem olly kellemes, mint az orzó gyilkolás. Azért javaslom az urnak, jól vigyázzon magára!”

„Tudja az ur, ki vagyok?”

„Éppen most adá tudtomra; 's megvallom, még eddig nem ismerem hiúbb és szemtelenebb embert. Én az ur nevét soha sem hallám említeni.”

„Könyvemet sem?”

„Könyvét sem.”

„Milly együgyűség! Mondja-meg az ur, hol lakik, 's munkám kiadója azonnal el fogja azt küldeni. Ára két font sterling 's két sil-ling. Valaki majd kölcsönzi az urnak az egyetemben. Irigylem az urnak ama gyönyörűséget, mellyet munkám első átolvasásakor fog érezni.”

„Én egy szót sem olvasok belőle, ha mindjárt azzal uraságnak nyomorult testét az akasztófáról menthetném is meg.”

„Komolyan beszél az ur?”

„Komolyabban nem lehet beszélni.”

„Illy esetben ennek más valamelly oka lehet; itt bizonyára valamely antipathiai ösztönnek homályosan és magyarázhatlanul kell létezni. De mi is lehetne az? Valóban elménk számára jeles exercitium volna e' forrás után kutatni; csakugyan rajta is leszünk, és a' fürkészéssel mind addig foglalatoskodunk, míg a' paloták városába érkezendünk.”

„Micsoda forrást akar az ur kifürkészni?”

„Azt, hogy az ur mért nem szerethet engemet.”

„Erre nem igen éles elme kíváncsi. Az ur egyike a' leggorombább 's legszenvedhetlenebb embereknek, kikkel valaha érintésbe jöttem.”

„Éppen ez a' bökkenő. De mért vagyok én szenvedhetlen? Talán az ur nagy atyjának valami perlekedése volt hajdanta őseim egyikével?”

„Hogy tudhatom én ezt?”

„Vagy talán atyja — talán ismerém őt?”

„Azt nem tudom.”

„Vagy anyja — talán még hajadon korában kegyetlen valék iránta; talán reményt gerjeszték benne? Mert a' nőnem hiú, és a' szép 's híres férjfiak legcsekélyebb figyelmét is azonnal szerelemre magyarázza.”

„Az egekre mondom, uram, már sokalom is hosszas szemtelenségét.“

„Vagy talán ezen ellenszenv forrása még a' jövőendőben rejtezik? — Minden esetre közöttünk a' legbelsőbb antipathia sympathiájának kell lenni; mert megvallom az urnak, hogy azon pillanatban, midőn lábát a' kocsiba tette, bizonyossá levék, milly kellemetlen uti társom lesz az ur.“

„Csak folytassa az ur — mondám, miután dühöm legfőbb fokát érte-el — de ígérem az urnak, hogy számot fogok kérni beszédjei miatt.“

„Hogyan uram? mit akar ezzel mondani? Meghiszem, hogy az urnak esze azon okoknak csudálandó és gyengéd lánczát, melyekből viszonti ellentiségünket származtatám, nem vala képes követni: de esenedesdjék-le; én az urat lépésről lépésre fogom ezen bámulásra méltó processus elejébe vezetni. Sőt még többet; amaz előleges magyarázat, mellyet ez iránt adok, derék kalauzul szolgálhat az urnak, hogy könyvet megérthesse. De hiszen még nem is mondá-meg nekem adressát.“

„Majd egy barátom fogja általadni.“

„Csak Talboys-hoz vigye.“

„Ki az a' Talboys?“

„Ki lehet más, mint a' könyvtáros, ki theoriáimat hirdeté. Őmajd annyi példányt küld belőlek az urnak, mennyi tetszeni fog. De elég erről. Mi most törekedjünk kitalálni, mért gyűlöljük egymást. Volt már az ur Southamptonban?“

„O igen, gyakran.“

„Nem régen?“

„Igen.“

„Ismeri az ur Hethertonban Arran mistresst, a' tábornagy özvegyét?“

„Látásból“ — felelém kevéssé illőbbleg, mert mostantól kezdve társomnak kérdései érdekesebbek kezdenek lenni.“

„Hát két leányát?“

„Igen keveset.“

„Nem szeretetre méltók-e? Mellyiket tartja szebbnek?“

E' tárgy iránt sajátságos gondolatim voltak ugyan, de úgy véltem, hogy nem volnék köteles Flopp Olynth Oliver doctort meghitté tenni; következőleg legjobbnak tartám e' rövid feleletet: „Mindketten meglehetősen csinosak. Nem tudom, mellyiknek adjak elsőségét?“

„Ime itt van a' rettentő ok. Elhiheti uraságod. Már most nem csudálkozom azon gyűlölségen, melyet az ur bennem gerjeszte, mi-helyt a' kocsiba lépett.“

„Hogyan uram? — kérdém lágyabb hangon azon reménnyel, hogy tőle több valamit megtudhatok. — Én nem látom által, milly kapcsolat lehet gyűlölségünk és a' két leánynak egybehasonlított szépsége között.“

„De én átlátom. Vesse szemeit könyvemre — a' rokonságok czikkelyére, a' 3-dik kötet 302-dik lapján — egyebet nem szóllok az urnak.“

„Jól van, uram, én uraságod könyvében ezt felkeresem.“

„Valóban? — No lássa az ember! — én azonban nem mondtam, hogy az ur már első pillanatban gyűlölséget gerjeszte bennem; valóban ezt mondtam volna?“

„Nem éppen gyűlölséget, hanem olly valamit, mi jó formán hasonlított hozzá. Hatalmas kellemetlen érzelemről beszélt az ur.“

„Ez két különféle dolog, mondom az urnak. Egyik művelő, 's ez a' gyűlölség; a' másik szenvedő, 's ez a' kellemetlen érzélem. E' különbséget igen világosan fejtém-ki munkám 2-dik kötetében. Megtalálja az ur a' 200-dik oldalon.“ (*Foly. köv.*)

TERMÉSZETI TÖRTÉNET.

Lelki tehetség megerősítésének káros volta. A' testnek 's léleknek tehetségei sok tekintetben hasonlítanak egymáshoz. — A' szem nem vehet úgy fel, 's nem vizsgálhat úgy meg egy nagy térséget, mint valamely közellévő egyes tárgyat. — Észre veszi 's meglátja ugyan a' főbb tárgyakat, de a' kisebbeket nem mind, ha még olly szépek is. Így a' lélek is, ha sok tudományokra terjeszkedik, ritkán jut egyikben is valamely tökéletességre. — A mindennapi tapasztalás bizonyítja, hogy az, ki többféle könyvet egyre másra olvas, 's inkább sokaságukra, mint jelességükre tekint, ritkán bírhat nagy tudománnyal. Ifjabbik Plinius azt javasolja, hogy kevés könyvet olvassunk, de szorgalemmal.

Az emberi lélek tehetségei erőtlenebbek, mintsem hogy egyszeri tekintettel szerezhethetnének ismereteket. — Az igazság tanulásának ezen könnyű módja csak felsőbb rendbeli lelkeknek engedtetett. Ha valamely tárgyat tökéletesen 's minden részében meg akarunk ismerni, gyakrabban kell azt szemlélnünk, 's minden oldaláról vizsgálnunk; mihez idő, szorgalom, és figyelem kívántatik. — Sem időt, sem figyelmet nem fordít pedig az a' tudományokra, ki ezeknek egyik ágáról másikkra sietve és illendő meggondolás nélkül repül.

Gyakran mesésik, hogy azok, kik a' természettől szép tehetségeket nyertek, ollyanoktól haladtatnak felül, kiknek sokkal kevesebb elme-tehetségök van. Nem lehet pedig ezt másnak tulajdonítani, mint a' huzamos munkálkodásnak, mely gyakorta kísérni szokta az elme lassúságát, és bőven kipótolja az élénkségnek nem létét. A' lassú elméjű ember meg tud állapodni, 's tud lépcsőnként menni a' vizsgálódásban mind addig, míg a' setétség homályából nap-

fényre nem jut; meg tud győzni sok akadályt, melyek győzhetleneknek látszanak; tud ugyan azon egy dologgal több rendben elfáradás nélkül foglalkozkodni, és képes ugyan azon tárgyakat unalom nélkül többszer is lelke elejébe terjeszteni: de a' tüzes elmé azon tárgyakat; melyek nem kellemesek, és melyeket egy tekintettel által nem nézhet, önként elmellőzi.

Ha az éles elméjük a' hirtelenkedést, mely a' szorgalmas vizsgálódással meg nem egyezhetik, elkerülhetnék, nincs kétség benne, hogy az emberi ismeretek határait szélesebbre nem terjeszthetnék, és azokban a' legnagyobb tökéletességre nem juthatnának; holott tagadhatlan dolog, hogy még a' gyengé elméjük is, ha fáradhatlan szorgalommal bírnak, nehezen találhatnak oly akadályt, melyet meg nem tudnának győzni.

TURNER FERENCZ.

KÜLÖNFÉLE.

Nagy háznép. Egy francia hirlap szerint a' mostani persa schachnak 1200 hitese 's 700 előgyermeké van.

Levegői utazás Indiában. Robertson Demeter a' calcuttai lakosok előtt Indiában nem rég egy légutazást tevén, azokra ezen látvány olly rendkívüli benyomást tett, hogy öt leereszkedése után különös tisztelkedéssel 's örömjaj között kísérek lakjába. Más nap egész sereg beteg ember jelent-meg kapuja előtt, hogy általa gyógyulást nyerjen, Robertsont a' világ legnagyobb bűvösének nevezvén. Ugyan ezen léghajós Chinába is szándékozik utazni, hogy ezen országgal is megismertesse az Európaiak meglepő találmányát, a' légutazást.

Sikeretlen vesződség. Rouenben legközelebb egy Lebarier nevű, számos próbái után sem levén képes az időjárás változásait kénye 's ön feltalálta rendelkezései szerint elintézni, kétségbe esett, 's nem sokára meg is halt. Valaha igen nagy vagyonnal bírt, de végső napjaiban igen nagy inséggel kellett küszködnie, miután minden pénzét ezen mestersége feltalálására fordította volna.

Angol különcz. Sehol sem találhatik annyi különcz, mint Albion ködös levegője alatt; de éppen azért egy ország sem mutathatja-fel Európában a' tulságos philantropiának annyi példáját, mint amaz. Már első ifjúságában elhatározá magát Gordon Robert vagyonos nemes egy olly intézet felállítására, melyben az elszegényedett kereskedők fiai felneveltesse. Hogy ezen feltétel végrehajtását eszközölhesse, egy önmegtadadással, és szűkölködéssel teljes életmódot viselt. Egy nyomorult padlás-szobát választott lakásul magának minden szolgálat nélkül; szokása volt a' legesekélyebb de némi hasznos és ígérő tárgyakat a' földről felvenni; ön maga rakott tüzet, 's azt az ut közben felszedett fadarabkákat által táplálta. Téli hideg napokban kövekkel terhelt 's vállára vett zsákkal járt fel alá szobájában, hogy teste felmelegedjék. Halála után egyedül az utszán felszedett spárda-darabjaiért tíz font sterlingnél többet adtak. Végrendelményében az említett intézet felállítására 10.000 font sterling esztendei költséget rendelt, 's az jelenleg is Aberdeenben számos elkeseredett szülők sorsának enyhítésére fenn áll, 's Robert Gordons-hospital nevet visel.

Herold végső operája. Ezen dicső hírű hangművésznek írományai között legközelebb egy mulatságos daljáték találatott hangszeresítés (Instrumentirung) híjával. A' parisi opera comique kormánya a' kéziratot a' boldogultnak örököseitől 50.000 frankon megvásárolta, 's a' hangszeresítést Pre-

vost urra bíz. Ennek állítása szerint egyetlen egy kettős dal is, mely e' hangmüben előfordul, megéri a' fenn említett pénzmennyiséget; nem különben egy katonai induló oly szép, hogy azt nem sokára egész Európában levő katonai hangszkarok szenvedélyvel fogják játszani.

EMLEKMONDÁS.

Makacsság.

Ne hidd! — a' durva makacsság

Hogy légyen sikeres: inkább még veszi szerencséd'.

HORVÁT ENDRE.

Állhatatos.

Az állhatatos bár milly állapotjában,

Mint tengeri köszál habok csapásában,

Avagy az erős tölgy szelek ostromában,

Nem hajol 's változik szive nagy voltában.

GYÖNGYÖSI után K. H. K. J.

Is meret. Ha meg akarsz ismerni valakit, sértsd-meg hiúságát, 's megtudhatod, millyen ő.

A' szerelem, mely kölcsönös egymás becsülésén nem alapszik, csak addig tart, míg a' testi érzék meg nem hül.

Miveltség. Ha megbántatol, vagy hallgasd-el, vagy szeliden viszonozd, 's a' megszégyenült bántó akaratja ellen sem tagadhatja-meg irántad becsülését.

I. T.

Gnomák. Félre ismertetni többnyire jelesebb emberek sorsa. Félreértések 's előítéletek mind egyes embereket mind egész nemzeteket idegenítnek-el egymástól. Ezek a' legtöbb földi keservnek forrásai.

KALCHBERG után —

Az utósó 's legjobb gyümölcs, mely későn, de egy mindig meleg világban érik-meg, ez. lágyság a' durva, türelem a' türelmetlen, melegség az önző, 's emberszeretet az embergyűlölő ellen.

RICHTER JEAN PAUL után Z. Leopoldina.

Visszás rejtvény.

Öt betüből egy hangon két kettőst ha ki mondasz,

Csak két hangom lesz, 's két betű csak szorosán.

Szótagom e' mellett egy csak, melyet ha kiejtesz

Bár milly végemről, hangja csak egy leszen ám.

Asszonyok és lányok, sőt férfiak is kezeikben

Testem' forgatják, estve dalolva kivált.

Gyárokban sok szál készül pödörítve belőlem,

Nélküle ritkán látsz jární egy emberi lényt.

Hogy ha halantékját egy szépnék imilly haj övedzi,

Tetszeni fog, ha kivált kék szeme rád masolyog.

CSERMÁK JÁNOS.

Előbbi rejtvény: Ujheiy.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacson alula' Duna partján, 114. szám alatt.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsa 612.